

גמורה, אוכלת בתרומה אף שעתה הוא חרש. ואם מת ונפלה לפני
 אחיו היקבם שאף הוא חרש ויבמה, אף בביאה גרועה אוכלת
 בתרומה, כיון שבחיי בעלה כבר אכלה בתרומה. ופא – מה כונת
 הברייתא באומרה 'כיון יפה כח היבם מכח הבעל', אף שגם אצל
 הבעל אכלה בתרומה, אלא שמכל מקום יפה כחו של היבם, דאילו
 כשנישאה לבעל חרש מעיקרא קודם שנכסה, לא אוכלת בתרומה,
 ואילו כשנתייבמה ליבם חרש מעיקרא בשעת היבום, אוכלת.
 הגמרא מבארת את מחלוקת רב ושמואל באופן אחר: ואיכא
 דאמרי, הנופלה ליבום מן האירוסין לאחיו לדבריה הכל לא אוכלת
 בתרומה אצל היבם בביאה גרועה, דהא לא אוכלת בחייה בעל, וכח
 היבם בביאה גרועה אינו יותר מכח הבעל. וכי פליגי רב ושמואל,
 כשנפלה ליבום מן הנשואין לאחיו, וכבר אכלה בתרומה כשהיתה
 תחת אחיו, וכשמת פסקה לאכול בתרומה, ויבמה בביאה גרועה,
 רב אמר אוכלת אצל היבם, דהא הוה אוכלת מעיקרא, ואף שמת,
 התורה ריבתה שגם על ידי יבום בביאה גרועה חוזרת לאכול
 בתרומה. ושמואל אמר אינה אוכלת בתרומה, שכן כי רבי רחמנא
 שביאת שוגג ביבמה נחשבת כביאת מיד דהיינו שנתכוין בה
 ליבום, היינו רק לדברים האמורים במפורש בפירוש של יבום, כגון
 לירושא ולפוטרה מיבום, אבל לכל שאר מילי לא.
 הגמרא מקשה סתירה בדברי שמואל: והאמר רב נתן אמר
 שמואל, כל אשה שהפעל מאכיל בתרומה כגון שנשאה, גם היקבם
 מאכיל, ומשמע שגם בביאה גרועה של יבם, ומבואר ששמואל
 סבר שאם נפלה ליבום מן הנשואין אוכלת בתרומה בכל ביאה.
 מתרצת הגמרא: איכא דבברי רב נחמן בשם שמואל, כל ביאה
 שהפעל מאכיל בה תרומה, כגון ביאת חופה, שהיא ביאה בדעת
 גמורה, גם היקבם מאכיל בה תרומה, והיינו בביאה בדעת גמורה,
 וכל ביאה שאין הפעל מאכיל בה, כגון ביאת שוגג שאינה בדעת
 שלימה ואינה קונה לנישואין, גם אין היקבם מאכיל בה, וזה כדברי
 שמואל כאן, שבנפלה ליבום מן הנשואין, ויבמה בביאה גרועה,
 אינה אוכלת בתרומה.
 הגמרא מקשה על שמואל מן הברייתא הנזכרת לעיל: מיתיבי,
 שנינו בברייתא, בת ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח, ולא
 הספיק לבונה עד שנתחרש, אינה אוכלת בתרומה, ואם מת ונפלה
 לפני אחיו היקבם שאף הוא חרש ויבמה, אוכלת בתרומה, וכו'. ופא
 בה היקבם מכח הבעל. מבארת הגמרא את הקושיא: בשלמא לרב,
 אף שנראה מן הברייתא שגם אם לא אכלה בתרומה תחת בעלה,
 אוכלת תחת היבם אף בביאה גרועה, ורב הלא סובר שכשנפלה
 ליבום מן האירוסין שלא אכלה בתרומה תחת בעלה, אינה אוכלת
 תחת היבם בביאה גרועה, אין זה קושיא, דמתנין רב את הברייתא
 כדתיין הגמרא מעיקרא לשמואל, שמה שנאמר בדברי הברייתא
 שאוכלת בתרומה תחת היבם, הוא רק כשבעלה נתחרש לאחר
 שנכסה, והיתה אוכלת בתרומה תחת בעלה, וכך אמר רב לגבי
 נפלה ליבום מן הנשואין, אלא לשמואל הסובר שבנפלה ליבום
 מן הנשואין שאכלה בתרומה תחת בעלה, אינה אוכלת בתרומה
 תחת היבם בביאה גרועה, קשיא מן הברייתא, שאמרה שאוכלת
 בתרומה תחת יבם אף בביאה גרועה, שהרי ביאת חרש היא ביאה
 גרועה בלא כוונה לקנות.
 מסיקה הגמרא: אכן קשיא מן הברייתא על שמואל.
 הגמרא מביאה ברייתא המוסיפה על דברי הברייתא דלעיל: תנו
 רבנן, בת ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח, ולא הספיק לבונה
 עד שנתחרש, אינה אוכלת בתרומה, ואם נולד לה מן ממנו אוכלת
 בתרומה, שכיין שבנה אוכל בתרומה, גורם שגם היא תאכל בה.
 ואם מת הבה, והאב החרש עדיין קיים, רבי נתן אמר אוכלת
 בתרומה, ויחכמים אמרים אינה אוכלת בתרומה.
 מבררת הגמרא: מאי טעמא דרבי נתן, הרי כבר מת הבה, ומה גורם
 לה שתוכל לאכול בתרומה. משיבה הגמרא: אמר רבה, הואיל
 שגבר אכלה בחייה הבה. מקשה הגמרא: אמר ליה אביי לרבה, אלא
 מעתה, בת ישראל שניסת – נישאת לכהן, ואכלה בתרומה, ומית
 ליה הבעל בלא בנים, וכי תיבול בתרומה גם אחר כך כיון שגבר

ומכאן ואילך – מהכנסת עטרה ולמטה, אינו אלא נשיקה, ופאמר
 עליה, ומבואר שסבר שנשיקה אינה העראה, ולכן פטור עליה,
 ופליגי אדשמואל שסבר שנשיקה היא העראה, ולכן חייב עליה.
 שנינו במשנה: הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין
 ברצון וכו'. אחד המערה ואחד המזיד קנה.
 מבואר במשנה, שאף בביאות גרועות, שלא נתכוין לקנות בהן את
 יבמתו, קנה. מבררת הגמרא: לענין מאי קנה, מביאה הגמרא
 מחלוקת בזה: רב אמר, בביאות הללו קנה את יבמתו להיות
 כאשתו לכל, כלומר לכל דיני נשואה, ואף להאכילה בתרומה אם
 הוא כהן. ושמואל אמר, בביאות הללו לא קנה אלא לדברים
 האמורים במפורש בפירוש של יבום, שבה נאמר הפסוק (דברים כה ה)
 'יקמה יבא עליה' שממנו נדרש (לעיל כד.) לרבות ביאת שוגג ומזיד
 ואונס ורצון, כגון לירש בנכסי אחיו שירשם מאביו, שנאמר (שם כה
 ו) 'קום על שם אחיו המת', ולמדים (לעיל כד.) בגזירה שוה 'שם'
 'שם' מן הפסוק (בראשית מח ו) 'על שם אחיהם יקראו בנחלתם'
 שהכוונה לענין ירושת חלק אחיו בנכסי אביו, ולפוטרה מן הייבום
 אם ימות היבם ויהיו לו בנים מאשה אחרת, שנאמר (דברים כה ה)
 'ילקחה לו לאשה ויקמה', ודורשים 'לו לאשה' ולא לאחיו, אך
 אינה אוכלת בתרומה, ואינו יורשה ולא מיטמא לה ולא מפר
 נדריה.
 הגמרא מבארת באיזה אופן נחלקו רב ושמואל לגבי אכילת
 תרומה: כשנפלה לפניו ליבום מן הנשואין לאחיו הכהן, וכבר
 אכלה בתרומה בחייה אחיו, וכשמת פסקה מלאכול, לדבריה הכל
 אוכלת היבמה בתרומה כבתחילה אף כשיבמה בביאה גרועה, דהא
 הוה קאכלה כבר מעיקרא בחייה בעלה, ואינו מחדש בה דבר. כי
 פליגי רב ושמואל, כשנפלה לפניו ליבום מן האירוסין – קדושין
 לאחיו הכהן, ולא אכלה בתרומה כדן ארוסה בת ישראל לכהן,
 ויבמה בביאה גרועה, שרב אמר אוכלת בתרומה, דהא רבי רחמנא
 לענין יבום ביאת שוגג כשלא נתכוין ליבום, שקונה כמזיד
 כשנתכוין ליבום, ולכן נחשב כיבום ונחשבת כאשתו לכל דבר,
 ואף לענין אכילת תרומה. ושמואל אמר, כי רבי רחמנא ביאה
 גרועה ליבום, היינו רק לאוקמיה ליבם במקום בעל, שאם אכלה
 בחייה בעלה תאכל גם אצל היבם, אך לאלימי – לחזק כח היבם
 יותר מבעל, שאף שלא אכלה תרומה אצל בעלה תאכלנה אצל
 היבם, לא. מוסיפה הגמרא: ואודא שמואל בסברא זו לטעמיה,
 דאמר רב נחמן אמר שמואל, כל שהפעל מאכיל את אשתו בתרומה
 דהיינו שהוא כהן והיא נשואה לו, גם היקבם הכהן שנפלה לו לאחר
 נישואיה עם אחיו מאכיל אותה בתרומה אף בביאה גרועה, וכל
 שאין הפעל מאכיל כגון שרק היתה מאורסת לו עד שמת, וארוסה
 אינה אוכלת בתרומה, גם היקבם אינו מאכיל בביאה גרועה.
 מקשה הגמרא על שמואל מברייתא: מיתיבי, שנינו בברייתא, בת
 ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח, ולא הספיק לבונה לחופה
 ולישאנה עד שנתחרש, שאז אינו נחשב כן דעת וקניינו אינו קנין,
 אינה אוכלת בתרומה אף לאחר היבמה בגזירת חכמים. ואם מת
 בעלה החרש לאחר נישואיהם, ונפלה לפני אחיו היקבם שאף הוא
 חרש ויבמה, אוכלת בתרומה, שלביאת יבום אין צריך דעת, וקנויה
 לו בכך והיא כאשתו. וכו'. ופא בה היקבם יותר מכח הבעל,
 שכשבעלה חרש אינה אוכלת בתרומה, וכשהיבם חרש אוכלת
 בתרומה. מבארת הגמרא את הקושיא: בשלמא לרב הסובר שאף
 יבמה מן האירוסין שלא אכלה בתרומה תחת בעלה, אוכלת
 בתרומה תחת היבם בביאה גרועה, ניהא, שגם בברייתא זו מצינו
 כך לענין בעל ויבם חרשים, אלא לשמואל הסובר שאם לא אכלה
 בתרומה תחת בעלה, אף תחת היבם אינה אוכלת, קשיא מן
 הברייתא שמבואר שאף כשלא היה כח ביד בעלה להאכילה,
 אוכלת בתרומה תחת היבם.
 מתרצת הגמרא: אמר לך שמואל, איכא הדין בדברי הברייתא, בת
 ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח ולא הספיק לבונה עד
 שנתחרש, אינה אוכלת בתרומה, אך אם קודם כנס אותה ורק אחר
 כך נתיחרש, שכשנשאה היה כן דעת וקניינו קנין והיא אשתו

1 אֲכָלָהּ בחיי בעלה, הרי אין הדין כך, אֵלֶּא כִּיּוֹן דְּמִית לִיה הִבְעֵל פְּקַע
2 לִיה קְדוּשָׁתֶיהָ מִיָּנָה – מאשה זו, ואינה יכולה לאכול תרומה, ואם
3 כֵּן הָכָא נָמִי אֵף שִׁכְבַּר אֲכָלָהּ בַּתְּרוּמָה מִחֻמַּת בְּנָה, כִּיּוֹן דְּמִית לִיה
4 פְּקַע קְדוּשָׁתֶיהָ מִיָּנָה ואינה יכולה לאכול בתרומה, ומדוע אמר רבי
5 נתן שאוכלת.
6 ביאור אחר בטעמו של רבי נתן: אֵלֶּא אָמַר רַב יוֹסֵף, קָסָבַר רַבִּי נָתָן,
7 נִשְׁוֵאִי כֵּהֵן חֲרַשׁ שְׂקִידָשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ כִּשְׁהִיהָ פִּקְחָהּ, מֵאֲכִילִין אֶת אִשְׁתּוֹ
8 בַּתְּרוּמָה, כִּיּוֹן שֶׁמֶן הַתּוֹרָה אֵף הָאֲרוּסָה לִכְהֵן אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה,
9 וְחֻכְמִים גִּזְרוּ רַק עַל מִשְׁךְ זֶמֶן הָאִירוּסִין וְלֹא עַל הַנִּשְׁוֵאִין, כִּיּוֹן
10 שֶׁבְּזֶמֶן הַנִּשְׁוֵאִין כָּבַר אֵין אֶת הַחֲשָׁשׁוֹת שֶׁמִּחֻמַּת גִּזְרוּ שֶׁלֹּא
11 תֹּאכַל, וְלֹא נִזְרִינָן נִשְׁוֵאִי חֲרַשׁ שְׂקִידָשׁ כִּשְׁהִיהָ פִּקְחָהּ, אָמַר קְדוּשָׁי
12 חֲרַשׁ – שְׁמָא יִבְאוּ לְהַתִּיר כִּשְׂקִידָשׁ כִּשְׁהִיהָ חֲרַשׁ שְׁאוּ אֲסוּרָה מִן
13 הַתּוֹרָה בַּתְּרוּמָה.
14 מִבִּיָּאָה הַגְּמָרָא קוּשִׁיא עַל בִּיאוֹר זֶה: אָמַר לִיה אֲבֵי לְרַב יוֹסֵף, אִי
15 הָבִי, שְׁעֵצָם הַנִּשְׁוֵאִין מֵאֲכִילִין בַּתְּרוּמָה, מַה שִּׁשְׁנִינוּ בְּבִרְיָתָא
16 שֶׁרַבִּי נָתָן אוֹמֵר שְׁמוֹתֶרֶת בַּתְּרוּמָה אֵף לְאַחַר שְׁמַת הַבֵּן, אִם נִוְלַד
17 לָהּ בֵּן, לְמָהּ לִי, הִרִי אֵף לֵלֵא הַבֵּן אוֹכֶלֶת. מִתְרַץ רַב יוֹסֵף: אֲכָן לְרַבִּי
18 נָתָן אֵף מִשְׁנִישָׁאת כָּבַר מוֹתֶרֶת, וְמַה שִּׁשְׁנִינוּ בְּבִרְיָתָא 'נִוְלַד לָהּ בֵּן'
19 הֵינּוּ מְשֻׁמִּים רַבָּנִן הַסּוֹבְרִים שְׁנִישְׁוֵאִי חֲרַשׁ אֵינֶם מֵאֲכִילִים בַּתְּרוּמָה,
20 וְלִחְדָּשׁ שְׁאֵם נִוְלַד לָהּ בֵּן מוֹדִים שְׁאוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה מִחֻמַּת בְּנָה.
21 שׁוּב מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: לְרַב יוֹסֵף שֶׁרַבִּי נָתָן סָבַר שְׁנִישְׁוֵאִי חֲרַשׁ
22 מֵאֲכִילִים בַּתְּרוּמָה, קִשָּׁה וְלִיפְלֹג רַבִּי נָתָן עָלֶיהָ – עַל רַבְּנָן בְּרִישָׁא

23 שֶׁל הַבְּרִייתָא, בְּדִין שְׁאִמְרוּ שֶׁהַנְּשׁוּאָה לְחֲרַשׁ אֵינָה אוֹכֶלֶת
24 בַּתְּרוּמָה. מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: רַבִּי נָתָן שְׂבִיק [–הַמִּתִּין לָהּ] לְרַבָּנָן
25 שְׁאִמְרוּ שְׁנִישְׁוֵאִי חֲרַשׁ אֵינֶם מֵאֲכִילִים בַּתְּרוּמָה עַד דְּמִסְיִימִי
26 מִלְּתֵיהּ – שְׁסִימוּ דְּבִרְיָהֶם שְׁאֵם נִוְלַד לָהּ בֵּן אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה,
27 וְאִם מֵת הַבֵּן שׁוֹב אֵינָה אוֹכֶלֶת, וְהָדָר פְּלִיג עָלֶיהָ – עַל כֹּל
28 דְּבִרְיָהֶם, וְסָבַר שִׁכְחָן שְׂקִידָשׁ בֵּת יִשְׂרָאֵל כִּשְׁהוּא פִּקְחָהּ וְנִשְׁאָה
29 כִּשְׁהוּא חֲרַשׁ, אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה בְּכָל אֹפֶן, וְהֵינּוּ בֵּין קוֹדֶם שֶׁנִּוְלַד
30 הַבֵּן וּבֵין אַחֵר שְׁמַת הַבֵּן כֹּל זֶמֶן שֶׁבַעֲלָה קִיָּם.
31 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אִי הָבִי שֶׁרַבִּי נָתָן חוֹלֵק אֵף עַל עֵיקַר דְּבָרֵי חֻכְמִים
32 שְׁאֵם נִישָׁאת לִכְהֵן חֲרַשׁ אֵינָה אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה, לִיתֵּנִי בְּבִרְיָתָא אֶת
33 כֹּל דְּבָרֵי חֻכְמִים כְּאַחַד, וְהֵינּוּ, נִשְׁאָה כִּשְׁהוּא חֲרַשׁ אֵינָה אוֹכֶלֶת,
34 נִוְלַד בֵּן וְאַחֵר כֵּן מֵת הַבֵּן אֵינָה אוֹכֶלֶת, וְרַבִּי נָתָן אוֹמֵר אוֹכֶלֶת, וְכֵן
35 נִרְאָה שֶׁרַבִּי נָתָן הַמִּתִּין לִסְיוֹם דְּבָרֵי חֻכְמִים וְלַחְלוּקָא בָּא עַל כֹּל
36 דְּבִרְיָהֶם שְׁאֵם נִשְׁאָה בַּחֲרָשׁוֹתָיו אוֹכֶלֶת, וְכֵן שִׁשְׁנִינוּ אֶת דְּבָרֵי
37 חֻכְמִים בְּמַת הַבֵּן לְאַחֵר דְּבָרֵי רַבִּי נָתָן, נִרְאָה מִכָּךְ שֶׁחֲלַק רַבִּי נָתָן
38 רַק בְּדִין זֶה. מִסִּיקָה הַגְּמָרָא: אֲכָן קָשְׁיָא.
39 שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה: וְכֵן הָכָא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרִיּוֹת שְׁבַתְּוֶרָה.
40 כּוּוֹנֵת הַמִּשְׁנָה שֶׁהָבָא בְּאַחַת מִבִּיאוֹת גְּרוּעוֹת אֵלּוּ שִׁנְמֵנוּ קוֹדֶם
41 בְּמִשְׁנָה, חֵיב. הַגְּמָרָא דְּנָה בְּכוּוֹנֵת הַמִּשְׁנָה בְּאוֹמְרָה 'וְכֵן', וְתַחֲלִילָה
42 מִבִּיָּאָה דִּין שֶׁהִבִּיאוּ לוֹ רֵאִיָּה מִדְּבָרֵי הַמִּשְׁנָה הַלָּלוּ: אָמַר רַב עֲמֶרֶם,
43 הָא מְלָתָא דְּלֵהֲלֵן אָמַר לָן רַב שִׁשְׁתִּי מִדְּעָתוֹ,

יבמות דף נו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קסה

כך, ממעטים שיש לה אשה אחת שאף על פי שנתפשה אסורה, ואי זו היא, זו אשת כהן. והרי זה איסור שלא נאמר בלשון 'לאו' אלא נלמד מן הדיוק של היתר אשת ישראל שנאנסה, ונחשב כלאו הבא מכלל עשה. ולא הבא מכלל עשה דינו כעשה ואין לוקים עליו (לעיל דף ג). וקשה לרבא שאמר שלוקה עליה משום זונה. מתרצת הגמרא: אמר רבא, הכל – כל הנשים הנבעלות תחת בעליהן, בין באונס בין ברצון, היו בכלל איסור זונה לא יקחו, שכן כולן נבעלו בעילת זנות, ובשפרט לה תבוב לנבי אשת ישראל 'והיא לא נתפשה' להוציאה מן הכלל האמור, ולומר שרק אם לא נאנסה אסורה, הא נתפשה מותרת, מכלל זה יש ללמוד, דאשת כהן שנאנסה שנתמעטה מ'והיא' אין הכוונה שאסורה אף באונס, אלא בקדושתה – כפי שעמדה כבר בכלל כל הנבעלות שהרי הן באיסור לאו של 'אשה זנה וגו' לא יקחו, כך קיימא, ולכן לוקה עליה.

לשון אחרת: ואיכא דאמרי, אמר רבא, אשת כהן שנאנסה, בעלה לוקה עליה משום הלאו של טומאה כפי שנתבאר. מדייקת הגמרא: משמע שמשום טומאה אין, אך משום זונה לא, אלמא סובר רבא שאם נבעלה כפאונס, לא קרינא ביה זונה. מקשה הגמרא על דברי רבא: מתיב רבי ירמיה, שנינו בברייתא, נאמר בסוטה (במדבר ה יג) 'והיא לא נתפשה', שלא נאנסה, ולכן היא אסורה, ומשמע דהא אם נתפשה, שנאנסה, הרי היא מותרת, וממה שנאמר 'והיא' שמשמע מיעוט שדווקא היא דינה כך, ממעטים שיש לה אשה אחת, שאף על פי שהיא נתפשה ונבעלה באונס היא אסורה, ואיזו היא, זו אשת כהן, וכיון שהאיסור לאשת כהן שנאנסה לא נאמר בלשון לאו, אלא הוא נלמד רק מתוך משמעות שרק אשת ישראל מותרת באונס, אם כן הרי איסור זה הוא לאו הבא מכלל עשה, ולא הבא מכלל עשה דינו רק כעשה ואין לוקים עליו, וקשה לרבא שאמר שאשת כהן שנאנסה בעלה לוקה עליה. מתרצת הגמרא: אמר רבא, הכל היו בכלל האיסור לא יוכל בעלה וגו' לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר הטמאה, ובשפרט לה תבוב לנבי אשת ישראל 'והיא לא נתפשה' להוציאה מן הכלל שרק באופן זה אסורה משום טומאה, הא – אולם אם נתפשה מותרת, מכלל דאשת כהן שנאנסה שאינה במיעוט זה, בקדושתה בטומאתה לבעלה קיימא, והרי היא בכלל איסור לאו של טומאה, ולכן בעלה לוקה עליה משום טומאה.

משנה

בסוף המשנה הקודמת הוזכר דין, שכהן גדול הבא על אלמנה וכהן הדיוט לגרושה וחלוצה פסלה מלהינשא לכהן. משנתנו מבארת דינם לענין אכילת תרומה: אלמנה לבנה גדול שאסור בה, וירישה וחלוצה לבנה הדין שאסור בה, מן האירוסין – קידושין, לא יאכלו בתרומה, אף שכל המאורסת לכהן, בין בת ישראל ובין בת כהן, כשהגיע זמנה להינשא ועדיין לא נישאת, כבר אוכלת בתרומה, כיון שהן ממתנות לביאת עבירה אינן אוכלות בתרומה. רבי אלעזר ורבי שמעון מבישרין אותן לאכילת תרומה מן האירוסין כשהגיע זמן ככל בת ישראל, ורק משינשאו ויבעלו יתחללו ויפסלו מאכילת תרומה. ואם נשים אלו נתארמלו – נתאלמנו או נתגרשו, אם מן הנשואין, שנישאו לכהנים הפסולים להן, פסולות לכהונה, שכבר נתחללו בביאתם, ואף בת כהן לא תאכל בתרומה, ואם מן האירוסין, קדושתן, דהיינו בת כהן לאכול בתרומה, ובת כהן ובת ישראל שנתאלמנו כשרות להנשא לכהן.

גמרא

הגמרא מביאה ברייתא המבארת טעמי התנאים החולקים במשנה: תנאי, אמר רבי מאיר שהוא התנא קמא של המשנה, דין זה שאלמנה שנתקדשה לכהן גדול וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט פסולות מלאכול בתרומה, יש ללמדו בקל וחומר, ומה קדושי רשות כגון בת ישראל לישראל שאין איסור בקידושין אלו, אין מאכילין בתרומה, קדושי גבירה, כגון השנויים במשנתנו, לא כל

ואתהרינהו ליינין – והאיר את עינינו שיש ראייה לדין זה מפתחיתין שאנו עוסקים בה. וכך הוא הדין, אשת ישראל שנאנסה על ידי אדם אחר, אף על פי שמוותרת לבעלה שנאמר (במדבר ה יג) 'והיא לא נתפשה', משמע שרק אז אסורה, אולם אם נתפשה דהיינו, שנאנסה, מותרת, מכל מקום פסולה לכהונה – להינשא לכהן אם מת בעלה, כפי שלמדנו מפסוק להלן בסמוך. ותנא תונית – וכך שנה התנא שלנו במשנתנו, הבא על יבמתו בין בשוגג ובין במזיד בין באונס ובין ברצון וכו', אחד המערה ואחד הגומר קנה, ולא חילק בין ביאה לביאה, וכן הבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה או פסולות פסלה לכהונה. ומאי 'וכן' ששנה התנא, על איזה דין כוונתו, מאי לאו כוונתו לכל הביאות ששנה במשנה, לא שניא בשוגג ולא שניא במזיד ולא שניא באונס ולא שניא ברצון, ואמר שכן הדין גם כשבא על אחת מכל העריות, ואחת מהן היא אשת איש, וקתני שפסלה בכך מלהינשא לכהונה, וכדברי רב ששת שאף אשת איש שנאנסה פסולה לכהונה.

דוחה הגמרא: לא, באמת יש לומר שאשת ישראל שנאנסה אינה נאסרת לכהן, ומאי 'וכן', אהערא – על דין העראה נאמר, שכשם ששנינו שאף בה קנה ביבמה, כך גם הערשה אותה בכל העריות, ואשת איש בכללן, אם הערה בה ברצון, פסלה לכהונה.

מקשה הגמרא: על העראה דמאן אמרה המשנה שנחשבת כביאה גמורה וכמו ביבמה, איכא על העראה העריות, למימרא – וכי ניתן לומר שהעראה העריות ילפינן מיבמה, כפי שמשמע מלשון המשנה 'וכן', והרי אדרבה, העראה שקונה ביבמה, ילפינן מעריות, דעיקר העראה העריות תתיב (ויקרא כ יח), ולמדנו חייבי לאוין בהעראה מעריות, ויבמה מחייבי לאוין בגזירה שוה, וכמבואר לעיל (דה).

הגמרא מבארת באופן אחר את דברי המשנה 'וכן: אלא, מאי 'וכן', היינו אביאה שלא ברובה העריות, והיינו כשם ששנינו גבי יבמה דין זה שאין לחלק בין ביאה לביאה, כך גם הבא שלא כדרכה על אחת מכל העריות, ואשת איש בכללן, אם בא עליה ברצון שלא כדרכה, פסלה לכהונה.

מקשה הגמרא: אדרבה, הרי עיקר דין ביאה שלא כדרכה הנלמד מן הפסוק (ויקרא כ יג) 'משכב אשה', שיש בה שני משכבות, כדרכה ושלא כדרכה (סנהדרין נד), בעריות תתיב, דהיינו במשכב זכר (שם), ולא יתכן שכונת המשנה לדמות בזה את העריות ליבמה.

לכן מבארת הגמרא: אלא מאי כוונת התנא באומרו 'וכן', אשלא ברובה העריות לאוין של כהונה, כגון אלמנה לכהן גדול וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט, שבהם לא נאמר 'משכב אשה' לרבות ביאה שלא כדרכה, ואותם למד התנא מיבמה שביאה שלא כדרכה נחשבת ביאה, אך לא למד כלל לענין ביאת אונס ואין להוכיח ממשנתנו את דינו של רב ששת לגבי אשת ישראל שנאנסה שפסולה לכהונה.

הגמרא מבארת דין אשת כהן שנאנסה משום איזה איסור נאסרת לבעלה: אמר רבא, אשת כהן שנאנסה על ידי אדם אחר, אסורה לבעלה, ובפלה לוקה עליה – אם בא עליה משום לאו של זונה, שנאמר בכהנים (ויקרא כא י) 'אשה זנה וגו' לא יקחו, וסתם זונה היינו מנאפת שזינתה תחת בעלה לזרים, ואף שנאנסה, באשת כהן אין חילוק בין אונס לרצון, וכפי שלמדנו להלן ממיעוט מפסוק.

מקשה הגמרא: משום זונה אין – וכי רק משום זונה לוקה עליה ומשום איסור טומאה לא, והרי אשה שזינתה תחת בעלה נטמאת ונאסרת לבעלה, שנאמר (דברים כ ד) 'לא יוכל בעלה וגו' לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר הטמאה, ולמדים (לעיל יא) לרבות סוטה שנבעלה לאוסרה לבעלה, ומדוע אמר רבא שלוקה עליה רק משום זונה. מתרצת הגמרא: איכא שכונתו לומר שלוקה אף משום איסור זונה, אך באמת לוקה גם משום טומאה כמבואר. מקשה הגמרא על דברי רבא: מתיב רבי ירמיה, שנינו בברייתא, נאמר בסוטה (במדבר ה יג) 'והיא לא נתפשה', והיינו שלא נאנסה אלא נבעלה ברצון, ולכן אסורה, ומשמע דהא אם נתפשה, שנאנסה, מותרת, וממה שנאמר 'והיא' שמשמע מיעוט שדווקא היא דינה

המשך ביאור למסכת יבמות ליום שבת קודש עמ' ב

1 שֶׁפֶן שֶׁלֹא יֹאכִילוּ בִתְרוֹמָה. אָמְרוּ לוֹ רַבִּי אֱלֶעָזָר וּרְבִי שְׁמַעוֹן, לֹא,
 2 אֵין לְלִמּוּד קַל וְחוֹמֵר זֶה, שֶׁהֲרִי יֵשׁ לִפְרוּךְ, אִם אִמְרַתְּ בְּקִידוּשֵׁי
 3 רְשׁוֹת שֶׁאֵין מֵאֲכִילִים בִּתְרוֹמָה, שֶׁפֶן אֵין לוֹ לְיִשְׂרָאֵל כַּח לְהֹאכִיל
 4 אֶשְׁתּוֹ בִּתְרוֹמָה אִף בְּמָקוֹם אַחֵר, וְכִי תֹאמַר כֵּךְ גַּם בְּקִידוּשֵׁי עֵבֶירָה,
 5 שֶׁפֶן יֵשׁ לוֹ לִכְהֵן כַּח לְהֹאכִיל אֶשְׁתּוֹ בִּתְרוֹמָה בְּמָקוֹם אַחֵר דִּהְיִינוּ אִם
 6 יִקְדַּשׁ אִשָּׁה שֶׁלֹא בַעֲבִירָה, וּלְכֵן אִפְשָׁר שִׁיאֲכִילוּ בִּתְרוֹמָה אִף
 7 בְּקִידוּשֵׁי עֵבֶירָה כִּיּוֹן שְׁעֵדִיין לֹא נִתְחַלְלָה.
 8 הִגְמֵרָא מֵבִיָּאָה דּוּגְמָא נּוֹסֶפֶת שֶׁל קִידוּשֵׁי כֹהֵן בַּעֲבִירָה שֶׁלֹא
 9 נִשְׁנָתָה בַּמִּשְׁנָה, וְגַם בַּה נִחְלְקוּ רַבִּי מֵאִיר וּרְבִי אֱלֶעָזָר וּרְבִי שְׁמַעוֹן:
 10 אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר רַבִּי אוֹשְׁעִיָּא, פְּצוּעַ דְּכָא הָאֲסוּר לִישָׂא אִף בֵּית
 11 יִשְׂרָאֵל (דְּבָרִים כג ב) שֶׁהוּא כֹהֵן, שֶׁקִּדַּשׁ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּאִיסוּר וּמִמַּתִּינָה

12 לְבִיָּאת עֵבֶירָה דְּאוֹרֵייתָא, בְּנִידוֹן אִם יִכּוּלָה לֵאכּוֹל בִּתְרוֹמָה
 13 כְּשֶׁהֲגִיעַ זְמַנָּהּ לִכְךָ פָּאֵנוּ לְמַחְלֻקַּת רַבִּי מֵאִיר וּרְבִי אֱלֶעָזָר וּרְבִי
 14 שְׁמַעוֹן שֶׁנִּחְלְקוּ בַּמִּשְׁנָתָנוּ, לְרַבִּי מֵאִיר דֹּאמַר שֶׁהִמְשַׁתְּמַרְתָּ לְבִיָּאָה
 15 פְּסוּלָה מִדְּאוֹרֵייתָא כֹּאֲלֻמָּנָה שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לִכְהֵן גָּדוֹל וּגְרוּשָׁה
 16 וְחִלּוּצָה לִכְהֵן הַדְּיוֹט לֹא אֲכָלָה בִּתְרוֹמָה, הָא – בֵּית יִשְׂרָאֵל
 17 הַמְקוּדָּשֶׁת לִפְצוּעַ דְּכָא נִמְי לֹא אֲכָלָה בִּתְרוֹמָה מֵאוֹתוֹ טַעַם, אוֹלָם
 18 לְרַבִּי אֱלֶעָזָר וּרְבִי שְׁמַעוֹן דֹּאמְרִי שֶׁהִמְשַׁתְּמַרְתָּ לְבִיָּאָה פְּסוּלָה
 19 דְּאוֹרֵייתָא כֹּאֲלֻמָּנָה שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לִכְהֵן גָּדוֹל וּגְרוּשָׁה וְחִלּוּצָה לִכְהֵן
 20 הַדְּיוֹט אֲכָלָה בִּתְרוֹמָה, כִּיּוֹן שֶׁהִיא 'קִנְיָן כֶּסֶף' וְעֵדִיין לֹא נִתְחַלְלָה
 21 בְּבִיָּאתָהּ,